

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder. Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen. Adm. adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. — Goes
Telefoon No. 2424 — Postrekening No. 36000

Abonnement: f4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het Buitenland en Ned. Indië f10.— per jaar. Advertentiën: 10 cent per mm. Looze nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: Is er een „tusschentoestand“? VII. — „Ik zag Gethsemane“. — Uit de Schrift: Boven den landschapp de Gethsemane, Matth. 26: 26. — Kerkelijk leven: De Utrechtsche Synode en het Gereformeerd Kerkrecht, I. — Wie nog de kerkorde eeren en ons ernstig nemen wil, die moet dat dan maar verantwoorden. De onzekerheid aangaande de heiltoezegging bij den doop door Utrecht 1946 niet weggenomen. Cijfers en feiten. Denk bij poststukken aan de postale onderscheiding. — Groninger brieven. — Opvoeding en onderwijs: Het priesterlijk ambt. — Perschoon. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

IS ER EEN „TUSSCHENTOESTAND“? door Prof. Dr K. SCHILDER.

VII.

Dat de meening van den predikant-in-kwestie met de gereformeerde belijdenisschriften in strijd komt, niet alleen met de onze, waaraan hij gebonden is, doch ook met de buitenlandsche, is ons gebleken. Evenwel, — iemand kan met de belijdenisschriften in strijd komen en toch gelijk hebben. Is dit soms hier het geval?

Om die vraag te beantwoorden, dienen we te vragen naar zijn argumenten.

Eén ervan willen we ditmaal onder de oogen zien. Het zal zijn argument aangaande „den tijd“ wezen.

„Voor de dooden bestaat geen tusschentijd“, zoo hoorden we hem reeds verzekeren, onder beroep op dr F. W. Grosheide.

Geen „tusschen-tijd“, waarom niet? Omdat er naar zijn meening voor de dooden in het geheel geen tijd is. De „tusschen-tijd“ is slechts fantasie, grieksheidendom; de kerk heeft zich daaraan bezondigd. Weg met dat gedachtenspin. Hetgeen de kerk thans nog officieel leert (!) is maar schadelijk, dunkt hem.

Zonder letterlijke aanhalingen te geven, dat mag immers niet, willen we toch pogen, zijn meening in dezen getrouw weer te geven. Ziehier dan een samenvatting van wat hij ter zake opmerkt.

1e. Volgens schrijver hangt heel de kwestie samen met het probleem van den tijd, en is ze daartoe te herleiden. Indien immers zijn meening juist is, dan wordt de mensch bij zijn sterven „onmiddellijk“ in het eindgericht gebracht; want „aan de overzijde“ houdt alle tijd en alle gevoel-van-duur op. Het bewustzijn wordt rechtstreeks aangesloten bij den grooten oordeelsdag. Uitgeschakeld is de tijd, niet alleen voor zijn bewustzijn, doch voor heel zijn „zijn“. Het eenige raakpunt, dat hij na zijn sterven met de tijdelijke wereld nog heeft, valt op den jongsten dag. De tusschen-tijd vervalt heel en al; hij heeft geen vat op wie gestorven is. De doode is radicaal, absoluut „uit den tijd“.

2e. Er is dus niet maar één schrede tusschen ons en den dood, maar óók tusschen ons en den jongsten dag. Deze dag des Heeren grenst aan ons leven; ieder punt van den omtrek van ons tijdelijk bestaan is grenspunt van „dien grooten, vreeslijken dag des Heeren“.

3e. De dag der dagen ligt dus voor allen even dicht bij. Denkt men in de lijn der oude voorstelling, dan is b.v. voor Abel de afstand, die hem scheidt van den grooten oordeelsdag veel groter dan voor Jesaja of Paulus of onze dooden of die nog komen zullen. Maar indien schrijver gelijk heeft, is voor allen de afstand even groot, of liever, even klein, oneindig klein. Keer nog even terug naar het beeld van de treinreis: indien maar gedurende heel het traject de reizigers bewusteloos zijn, dan ligt voor den man, die van Rotterdam naar Den Haag reist, het einddoel niet diechter bij dan voor den ander, die van Rotterdam naar Amsterdam door-stoomt. Of naar Leeuwarden. Of naar München.

4e. Een lange lijn, een rechte weg is de tijd dus niet. Wij beleven van dien tijd slechts een klein stukje, een korte spatie-van-genade.

5e. De tijd is dan ook niet iets zelfstandigs. „De“ tijd bestaat niet. De tijd en ons tijdsbesef vinden hun grondslag in de snelheidsverhoudingen der dingen. Neemt n.l. de snelheid van een voorwerp toe, dan verandert „de tijd“. Alleen bij een-constante snelheid is er ook een-constante maat-van-tijd. Zulk een constante snelheid is er b.v. op den omtrek van de aarde. Want die is rond; daarom kunnen wij in Bombay hetzelfde horloge gebruiken als in Greenwich. Immers, op alle punten van den aardomtrek draaien wij met een bepaalde snelheid om het middelpunt van de aarde en, ruw gerekend, is dus die snelheid aan de oppervlakte der aarde overal gelijk. De duur van zulk een omwenteling om dat middelpunt heet „dag“; maar de lengte van zoo'n dag hangt dus af van de snelheid der omwenteling. Zoo draaien we ook met een bepaalde snelheid rondom de zon; en de periode van zulk een wenteling heet „jaar“. Maar stel nu eens, dat we ons bevonden niet op een bepaald punt van den omtrek der aarde, doch op een punt binnen den aardbol, veel dieper bij het middelpunt van den bol, wel, dan zouden we daar „een anderen tijd“ hebben. Ons spreken van dagen, van maanden, van jaren is dus beheerscht door die bepaalde plaats in den kosmos, waar we ons bevinden.

6e. Het „ergens zijn“ hangt dus volgens schrijver geheel af van de snelheid der dingen of omgekeerd. Het wordt door die snelheid bepaald, of omgekeerd. „Plaats“ en „tijd“ hangen onlosmakelijk aan elkander vast.

7e. Voor de dooden, zoo huld nu schrijvers conclusie, volgt nu uit een en ander, dat, omdat zij niet meer ergens in de stoffelijke wereld zijn, over hun „nu“ niet meer te spreken valt. En waar „plaats“ en „tijd“ onlosmakelijk aan elkander verbonden zijn, daar volgt uit de stelling: „de doode is niet meer in een 'nu'“, ook de andere stelling: „hij is niet meer in een 'hier'“. Noch ruimtelijke, noch energetische functie resten den overledene. Wil er concrete tijd zijn, dan moet er een „iets“ zijn, dat „ergens“ is. Is er geen „ergens“, dan is er ook geen concentratiepunt, geen bepaaldheid voor „den tijd“. Om deze reden moet het spreken van een tusschen-tijd voor de dooden vervallen. Denk niet, dat schrijver alleen maar zeggen wil dat de dooden dien tusschentijd niet waarnemen. Neen, zij zijn heeltemaal uit den tijd.

8e. Of er dan geen hemel-tijd is voor de dooden? Best mogelijk, zegt de schrijver. Op zichzelf was zoo'n „andersoortige“ tijd in den hemel nog niet uitgesloten. Maar dat ware toch wel heel vreemd,

IK ZAG GETHSEMANE.

*De tijdstroom kromp tot een schim ineen.
O God! Was 't hier, waar 't snijdend hellefront,
terwijl Hij bloedend lag terneer gekromd,
Zijn gave ziel te rijten zocht uiteen?*

*Was 't deed' olif niet, die het droef gesteen
vernam, toen Gij den beker gaaf in dronk,
waarin de smart ten vollen boorde stond,
en hem te ledigen beval meteen?*

*Ja Heer, dit was de wrange lijdenshof,
waar eens mijn saamgebalde vuist U trof
in 't schuldloos aangezicht. God eeuw'ig lof:
voordat de vroeging in mijn boezem klon,
en 'k amper om vergeving staam'len kon,
was ik gelaafd aan Uw verwinningbron.*

J. G. STURMAN.

vindt hij. Zij zouden dan „gedurende“ een aardschen tusschen-tijd een hemeltijd beleven. En daar weten we niets van. „Sterfpunt“ en „opstandingspunt“ liggen beide op de aardsche tijdslijn. Op die lijn bevinden de dooden zich niet meer. Derhalve kan er ook geen tusschen-tijd voor hen zijn, want wat „tusschen“ twee punten A en Z ligt, dat moet op dezelfde lijn liggen, als waarop ook A en Z gelegen zijn. Die tusschen-tijd is „ge-zichtsbedrog“ (!)

Tot zoover over de argumenten van schrijver. Hoe hij dan verder de gedachten der kerk sturen wil, blijkt uit de reeds besproken beelden van „treinreis“ en „slaap“.

Nu moet het ons van het hart, dat wij van deze manier van „bewijsvoering“ wel wat verwonderd staan.

Schrijver zelf poogt te ontkomen aan een bedenking, die tegen zijn betoog zou kunnen worden ingebracht onder beroep op wat Christus zelf na zijn opstanding heeft gedaan. „Sterfpunt“ en „opstandingspunt“ lagen ook bij Hem beide op de aardsche tijdslijn. Maar heeft Hij niet na dat „opstandingspunt“ toch weer op aarde geleefd, gewandeld, gesproken, gegeten? En is Hij niet ten hemel gevaren?

Zeker, antwoordt schrijver. Maar — zoo betoogt hij — men mag dat moment der hemelvaart niet „zonder meer“ gelijk stellen aan het „sterfpunt“ van een mensch. Want Christus was na de opstanding in een andere „bestaansorde“. De aardsche gebondenheid aan „physische afstanden“ was voor Hem opgeheven. Hij leefde — aldus schrijver — niet meer onder de wetten van tijd en afstand, al verschijnt Hij ook daarin aan zijn discipelen. Maar dat verschijnen draagt een „wonderkarakter“ en is totaal anders dan vóór zijn opstanding. Men kan dus z.i. aan Christus' optreden na het „opstandingspunt“ niets ontleenen, dat als argument tegen zijn betoog zou kunnen gelden.

Nu geven we schrijver toe, dat het door hem gestelde probleem niet tot oplossing kan gebracht worden met een enkele verwijzing naar wat de Heiland gedaan heeft na zijn opstanding. Maar als hij betoogen wil, dat Christus na die opstanding „niet meer onder de wetten van tijd en afstand“ staat, en dat daarom ons denken over den tusschentoestand hier geen enkele aanwijzing kan ontvangen, dan moeten we hem daarin weerspreken. Want ook vóór de opstanding kan Christus zich op mirakuleuze wijze Heer van tijd en ruimte betoonen (Na-